

Angående orkidéer och rikkärr vid Nunasvaara södra

Samtliga orkidéer är fridlysta. Detta beror inte minst på att de är skyddade inom hela EU. Det är därför av stor vikt att inventeringar utförs inför exploateringsprojekt där man kan misstänka att det förekommer orkidéer.

Talga har genomfört en Naturvärdesinventering med fältinventering under två dagar i juni 2015. En kompletterande kärlväxtinventering har gjorts under en dag i augusti 2018. Resultatet gällande orkidéer från dessa inventeringar framgår av karta 1 nedan. Resultatet presenteras på följande sätt av Talga: *Två fynd av orkidén brudsporre (röda cirklar) och tre fynd av orkidén ängsnycklar (gröna cirklar) gjordes inom inventeringsområdet. Röd linje i kartan visar inventeringsområdets begränsning.*

Karta 1. Noteringar av orkidéer vid Pelagias inventeringar i området 2018 och 2019. Kartan utgör "Figur 12" i Talgas NVI-rapport.

Talga har dragit slutsatsen att detta är de enda växtplatser av orkidéer som finns i den aktuella trakten och att det inte förekommer några växtplatser inom det planerade verksamhetsområdet. Någon annan slutsats kan knappast dras om man läser vad som presenterades för miljödombstolen i "6i (2). Naturmiljö, Skyddade arter, Natura 2000", på sid 61, står nämligen: "Övriga fridlysta växter (orkidéer) förekommer utanför påverkansområdet och arterna förväntas inte påverka."

I Talgas MKB står vidare följande om orkidéer:

Orkidéer är fridlysta och får ej plockas, grävas upp eller skadas på annat sätt.

Två arter inom familjen orkidéer, brudsporre (LC) och ängsnycklar (LC), noterades i rikkärrsområden i nordöstra och sydöstra delen av inventeringsområdet.

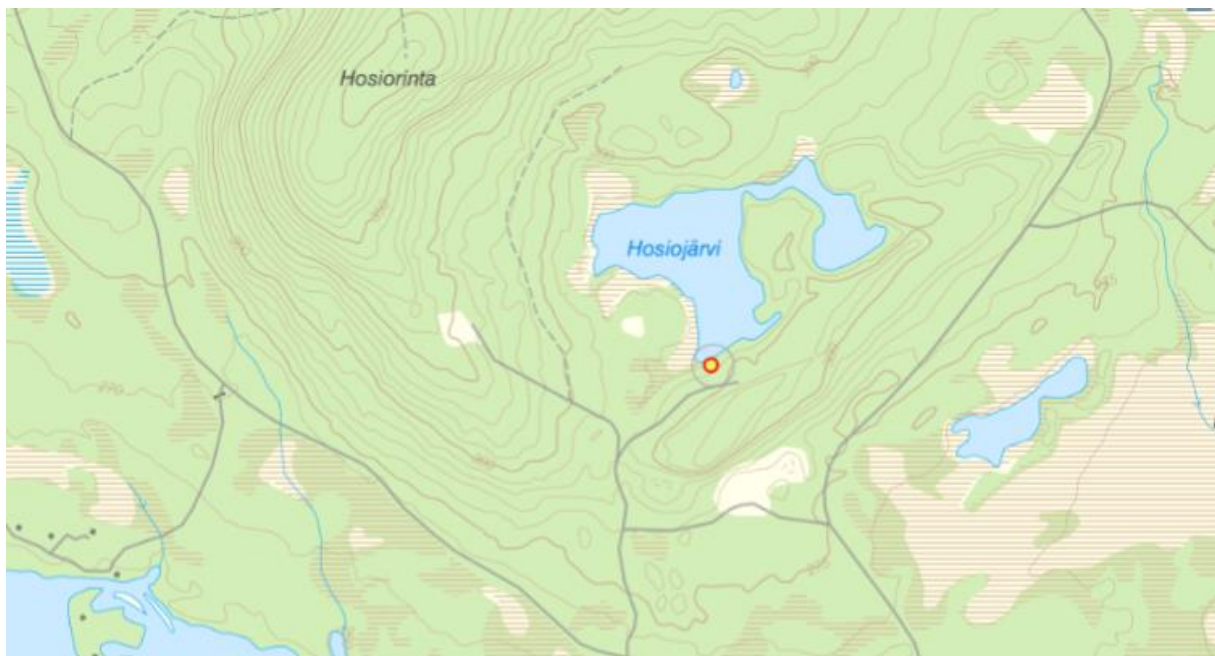
Brudsporre och ängsnycklar är relativt ovanliga, men inte sällsynta orkidéer, med en vid utbredning i hela Sverige från Skåne i söder till Torne Lappmark i norr. De växer gärna på fuktig kalkrik eller mineralrik mark som ängar, betesmarker, kalkkärr, myrar och örtrika skogsslutningar. Populationerna bedöms som livskraftiga regionalt och lokalt.

Amalinas initiala analys

Genom en enkel sökning på Artportalen kan man konstatera att det i den aktuella delen av Kiruna kommun förekommer ett antal orkidéer. Några av arterna växer huvudsakligen i rikkärr, som ängsnycklar och brudsporre, medan andra ofta förekommer i äldre barrdominerade skogar, t ex korallrot, spindelblomster och knärot. Då det förekommer ansevärliga arealer äldre skogsmark inom utredningsområdet är det förvånande att bara arter knutna till rikkärr påträffats. Att det inte skulle förekomma några skogsorkidéer är naturligtvis fullt möjligt, men detta kan lika gärna bero på att inventeringsinsatsen som nyttjats är för liten. Det går nämligen inte att göra en någorlunda heltäckande inventering av ett område av den aktuella storleken på några få arbetsdagar.

Artfynd på Artportalen

Studerar man fynden på Artportalen noggrannare visar det sig att två arter nyligen noterats inom det område som Talgas NVI täcker. Spindelblomster är noterad vid bron över Torneälven, dvs utmed den väg som är tänkt att nyttjas till den planerade gruvan. Observationen är från den 21/7 2022. Samma dag gjordes, i detta sammanhang, ett än mer intressant fynd. Knärot (VU) noterades på södra stranden av Hosiojärvi, se karta 2 nedan.

Karta 2. *Fynd av knärot den 21/7 2022 enligt rapportering till Artportalen.*

Resultat Amalinas inventering 2023

Vid den inventering vi utfört i juni 2023 skannade vi området, bland annat efter orkidéer. Tidpunkten för inventeringen var långt ifrån optimal. Detta då det är väl tidigt på växtsäsongen, innan de flesta orkidéer blommar (norna utgör ett undantag). Vi nyttjade ungefär en fältvecka i området för den aktuella fältinventeringen. Vi hann långt ifrån att inventera samtliga potentiella växtlokaler för orkidéer. Vad vi däremot kunde konstatera är att det växer orkidéer inom fler områden än vad Talga konstaterat. De växtplatser vi noterat orkidéer i presenteras på karta 3 nedan. Speciellt viktigt att påpeka är att det finns ett rikkärr inom det aktuella verksamhetsområdet där orkidéer växer, markerat med rött på kartan.

Karta 2. Noteringar av orkidéer vid Amalinas fältbesök i juni 2023.

Slutsats

Amalinas utredning och inventering visar att det förekommer fler växtplatser med orkidéer i området än vad Talga presenterat. En av växtplatserna, ett rikkärr, ligger dessutom inom det planerade verksamhetsområdet.

Eftersom orkidéer har ett starkt skydd bedömer Amalina Natur och Miljökonsult att kunskapsunderlaget som Talga presenterat är otillräckligt. En noggrannare inventering av orkidéer torde krävas. Utredningen behöver också analysera på vilket sätt verksamheten kan komma att påverka orkidéerna och vilka skyddsåtgärder mm som är rimliga att ta. För att exploatera det aktuella rikkärr inom verksamhetsområdet krävs en Artskyddsdispens.

Västervik 2023-07-01

Jan Henriksson

Jan Henriksson

Naturvårdskonsult, Amalina Natur och Miljökonsult